

Ôn tập chương IV

A - MỤC TIÊU

- HS nắm vững các tính chất và dạng đồ thị của hàm số $y = ax^2$ ($a \neq 0$).
- HS giải thông thạo phương trình bậc hai ở các dạng $ax^2 + bx = 0$, $ax^2 + c = 0$, $ax^2 + bx + c = 0$ và vận dụng tốt công thức nghiệm trong cả hai trường hợp dùng Δ và Δ' .

– HS nhớ kĩ hệ thức Vi-ét và vận dụng tốt để tính nhẩm nghiệm phương trình bậc hai và tìm hai số biết tổng và tích của chúng.

– HS có kĩ năng thành thạo trong việc giải bài toán bằng cách lập phương trình đối với những bài toán đơn giản.

B - GỢI Ý VỀ DẠY HỌC

– Cho HS tự ôn tập trước và chuẩn bị đáp án cho những câu hỏi ôn tập đã cho trong SGK.

– Những câu trả lời của HS dưới sự hướng dẫn của GV được thể hiện một lần nữa như trong bảng tóm tắt đã cho trong SGK.

– Phân ôn tập có 2 tiết : tiết đầu dùng một nửa thời gian cho việc ôn tập lí thuyết, một nửa thời gian để làm bài tập ; tiết thứ hai hoàn toàn dành cho bài tập.

– Bài tập 54 về giải phương trình bằng đồ thị nên cho HS làm ở nhà sau tiết ôn tập thứ nhất để tiết thứ hai GV có thể chữa nhanh một vài câu.

C - HƯỚNG DẪN GIẢI BÀI TẬP SGK

54. a), b) GV tự làm.

56. a) $3x^4 - 12x^2 + 9 = 0$. Đặt $x^2 = t$ ($t \geq 0$), ta có $3t^2 - 12t + 9 = 0$ hay $t^2 - 4t + 3 = 0$.

Phương trình thoả mãn điều kiện $a + b + c = 0$ nên có hai nghiệm $t_1 = 1, t_2 = 3$;

$$x_1 = 1, x_2 = -1, x_3 = \sqrt{3}, x_4 = -\sqrt{3}.$$

b) $2x^4 + 3x^2 - 2 = 0$. Đặt $x^2 = t$ ($t \geq 0$), ta có $2t^2 + 3t - 2 = 0$;

$$\Delta = 9 + 16 = 25, \sqrt{\Delta} = 5 ; t_1 = \frac{-3+5}{4} = \frac{1}{2}, t_2 = -2 \text{ (loại)} ;$$

$$x_1 = \frac{\sqrt{2}}{2}, x_2 = -\frac{\sqrt{2}}{2}.$$

c) $x^4 + 5x^2 + 1 = 0$. Đặt $x^2 = t$ ($t \geq 0$), ta có $t^2 + 5t + 1 = 0$; $\Delta = 25 - 4 = 21$;

$$t_1 = \frac{-5+\sqrt{21}}{2} < 0 \text{ (loại)}, t_2 = \frac{-5-\sqrt{21}}{2} < 0 \text{ (loại)}.$$

Phương trình vô nghiệm.

57. a) $5x^2 - 3x + 1 = 2x + 11 \Leftrightarrow 5x^2 - 5x - 10 = 0 \Leftrightarrow x^2 - x - 2 = 0$.

Phương trình thoả mãn điều kiện $a - b + c = 1 + 1 - 2 = 0$ nên có hai nghiệm :

$$x_1 = -1, x_2 = 2.$$

$$b) \frac{x^2}{5} - \frac{2x}{3} = \frac{x+5}{6} \Leftrightarrow 6x^2 - 20x = 5x + 25 \Leftrightarrow 6x^2 - 25x - 25 = 0 ;$$

$$\Delta = 25^2 + 4.6.25 = 25(25 + 24) = 25.49, \sqrt{\Delta} = 35 ;$$

$$x_1 = 5, x_2 = -\frac{5}{6}.$$

c) Điều kiện : $x \neq 0, x \neq 2$;

$$\frac{x}{x-2} = \frac{10-2x}{x^2-2x} \Leftrightarrow x^2 = 10 - 2x \Leftrightarrow x^2 + 2x - 10 = 0 ;$$

$$\Delta' = 1 + 10 = 11 ;$$

$$x_1 = -1 + \sqrt{11}, x_2 = -1 - \sqrt{11}.$$

Cả hai giá trị này đều thoả mãn điều kiện của ẩn. Vậy phương trình có hai nghiệm là

$$x_1 = -1 + \sqrt{11}, x_2 = -1 - \sqrt{11}.$$

$$d) \text{Điều kiện : } x \neq \pm \frac{1}{3} ; \frac{x+0,5}{3x+1} = \frac{7x+2}{9x^2-1} \Leftrightarrow \frac{2x+1}{3x+1} = \frac{14x+4}{9x^2-1}.$$

$$\text{Suy ra } (2x+1)(3x-1) = 14x+4 \Leftrightarrow 6x^2+x-1 = 14x+4 \\ \Leftrightarrow 6x^2-13x-5 = 0 ;$$

$$\Delta = 169 + 120 = 289, \sqrt{\Delta} = 17 ;$$

$$x_1 = \frac{5}{2}, x_2 = -\frac{1}{3} \text{ (loại).}$$

Phương trình có một nghiệm $x = \frac{5}{2}$.

$$e) 2\sqrt{3}x^2 + x + 1 = \sqrt{3}(x+1) \Leftrightarrow 2\sqrt{3}x^2 - (\sqrt{3}-1)x + 1 - \sqrt{3} = 0 ;$$

$$\Delta = (\sqrt{3}-1)^2 - 8\sqrt{3}(1-\sqrt{3}) = 4 - 2\sqrt{3} - 8\sqrt{3} + 24 = 25 - 2.5\sqrt{3} + 3 = (5-\sqrt{3})^2 ;$$

$$x_1 = \frac{\sqrt{3}-1+5-\sqrt{3}}{4\sqrt{3}} = \frac{\sqrt{3}}{3}, x_2 = \frac{\sqrt{3}-1-5+\sqrt{3}}{4\sqrt{3}} = \frac{1-\sqrt{3}}{2}.$$

$$f) x^2 + 2\sqrt{2}x + 4 = 3(x + \sqrt{2}) \Leftrightarrow x^2 + (2\sqrt{2} - 3)x + 4 - 3\sqrt{2} = 0 ;$$

$$\Delta = 8 - 12\sqrt{2} + 9 - 16 + 12\sqrt{2} = 1 ;$$

$$x_1 = \frac{3 - 2\sqrt{2} + 1}{2} = 2 - \sqrt{2}, x_2 = \frac{3 - 2\sqrt{2} - 1}{2} = 1 - \sqrt{2}.$$

$$58. a) 1,2x^3 - x^2 - 0,2x = 0 \Leftrightarrow x(1,2x^2 - x - 0,2) = 0 \Leftrightarrow \begin{cases} x = 0 \\ 1,2x^2 - x - 0,2 = 0. \end{cases}$$

Phương trình có ba nghiệm :

$$x_1 = 0, x_2 = 1, x_3 = -\frac{1}{6}.$$

$$b) 5x^3 - x^2 - 5x + 1 = 0 \Leftrightarrow x^2(5x - 1) - (5x - 1) = 0 \Leftrightarrow (5x - 1)(x^2 - 1) = 0 \\ \Leftrightarrow \begin{cases} 5x - 1 = 0 \\ x^2 - 1 = 0. \end{cases}$$

Phương trình có ba nghiệm :

$$x_1 = \frac{1}{5}, x_2 = 1, x_3 = -1.$$

$$59. a) 2(x^2 - 2x)^2 + 3(x^2 - 2x) + 1 = 0. \text{ Đặt } x^2 - 2x = t, \text{ ta có } 2t^2 + 3t + 1 = 0 ;$$

$$t_1 = -1, t_2 = -\frac{1}{2}.$$

- Với $t_1 = -1$, ta có $x^2 - 2x = -1$ hay $x^2 - 2x + 1 = 0$. Phương trình này có nghiệm kép : $x_1 = x_2 = 1$.

- Với $t_2 = -\frac{1}{2}$, ta có $x^2 - 2x = -\frac{1}{2}$ hay $2x^2 - 4x + 1 = 0$. Phương trình có

$$\text{hai nghiệm phân biệt : } x_3 = \frac{2 + \sqrt{2}}{2}, x_4 = \frac{2 - \sqrt{2}}{2}.$$

Vậy phương trình đã cho có các nghiệm :

$$x_1 = x_2 = 1, x_3 = \frac{2 + \sqrt{2}}{2}, x_4 = \frac{2 - \sqrt{2}}{2}.$$

$$b) \left(x + \frac{1}{x}\right)^2 - 4\left(x + \frac{1}{x}\right) + 3 = 0. \text{ Điều kiện : } x \neq 0. \text{ Đặt } x + \frac{1}{x} = t, \text{ ta có}$$

$$t^2 - 4t + 3 = 0 ; t_1 = 1, t_2 = 3.$$

- Với $t_1 = 1$, ta có $x + \frac{1}{x} = 1$ hay $x^2 - x + 1 = 0$. Phương trình này vô nghiệm.

- Với $t_2 = 3$, ta có $x + \frac{1}{x} = 3$ hay $x^2 - 3x + 1 = 0$. Phương trình có hai nghiệm :

$$x_1 = \frac{3 + \sqrt{5}}{2}, x_2 = \frac{3 - \sqrt{5}}{2}.$$

Đó cũng là hai nghiệm của phương trình đã cho.

60. ĐS: a) $x_2 = \frac{1}{6}$; b) $x_2 = \frac{13}{2}$;
c) $x_2 = \sqrt{2} - 1$; d) $m = 1$ và $x_2 = 0$.

61. a) Biết $u + v = 12$, $uv = 28$ và $u > v$.

Ta có u và v là hai nghiệm của phương trình

$$x^2 - 12x + 28 = 0 ; \Delta' = 36 - 28 = 8 ;$$

$$x_1 = 6 + 2\sqrt{2}, x_2 = 6 - 2\sqrt{2}.$$

Vì $6 + 2\sqrt{2} > 6 - 2\sqrt{2}$ nên $u = 6 + 2\sqrt{2}$, $v = 6 - 2\sqrt{2}$.

b) $u + v = 3$, $uv = 6$.

Ta có u và v là hai nghiệm của phương trình $x^2 - 3x + 6 = 0$.

$\Delta = 9 - 24 = -15 < 0$. Phương trình vô nghiệm.

Vậy không có hai số u và v nào thoả mãn các điều kiện đã cho.

62. Xét phương trình $7x^2 + 2(m - 1)x - m^2 = 0$.

a) $\Delta' = (m - 1)^2 + 7m^2 > 0$ với mọi giá trị của m . Do đó, phương trình có nghiệm với mọi giá trị của m .

b) Gọi x_1, x_2 là hai nghiệm của phương trình, ta có

$$\begin{aligned} x_1^2 + x_2^2 &= (x_1 + x_2)^2 - 2x_1x_2 = \left[\frac{2(1-m)}{7} \right]^2 - 2 \cdot \frac{-m^2}{7} \\ &= \frac{4m^2 - 8m + 4 + 14m^2}{49} = \frac{18m^2 - 8m + 4}{49}. \end{aligned}$$

63. Gọi tỉ lệ tăng dân số trung bình mỗi năm là $x\%$, $x > 0$.

Sau một năm, dân số của thành phố là

$$2\,000\,000 + 2\,000\,000 \cdot \frac{x}{100} = 2\,000\,000 + 20\,000x \text{ (người).}$$

Sau hai năm, dân số của thành phố là

$$\begin{aligned} & 2\,000\,000 + 20\,000x + (2\,000\,000 + 20\,000x) \frac{x}{100} = \\ & = 2\,000\,000 + 40\,000x + 200x^2 \text{ (người).} \end{aligned}$$

Theo đầu bài ta có phương trình :

$$200x^2 + 40\,000x + 2\,000\,000 = 2\,020\,050$$

hay $4x^2 + 800x - 401 = 0$.

Giải phương trình : $\Delta' = 160\,000 + 1604 = 161\,604$, $\sqrt{\Delta'} = 402$;

$$x_1 = \frac{-400 + 402}{4} = 0,5 ; x_2 = \frac{-400 - 402}{4} < 0.$$

Vì $x > 0$ nên x_2 không thoả mãn điều kiện của ẩn .

Trả lời : Tỉ lệ tăng dân số trung bình một năm của thành phố là $0,5\%$.

64. Gọi số mà đầu bài đã cho là x , x nguyên dương.

Bạn Quân đã chọn số $x - 2$ để nhân với x .

Vì tích này là 120 nên ta có phương trình :

$$x(x - 2) = 120 \text{ hay } x^2 - 2x - 120 = 0.$$

Giải phương trình, ta tìm được nghiệm dương là $x = 12$.

Nhưng đầu bài yêu cầu tìm tích của x với $x + 2$. Vậy kết quả đúng phải là $12 \cdot 14 = 168$.

Trả lời : Kết quả đúng là 168.

65. Gọi vận tốc của xe lửa thứ nhất là x (km/h), $x > 0$.

Khi đó vận tốc của xe lửa thứ hai là $x + 5$ (km/h).

Thời gian xe lửa thứ nhất đi từ Hà Nội đến chỗ gặp nhau là $\frac{450}{x}$ (giờ).

Thời gian xe lửa thứ hai đi từ Bình Sơn đến chỗ gặp nhau là $\frac{450}{x+5}$ (giờ).

Vì xe lửa thứ hai đi sau 1 giờ, nghĩa là thời gian đi đến chỗ gặp nhau ít hơn xe thứ nhất 1 giờ. Do đó, ta có phương trình

$$\frac{450}{x} - \frac{450}{x+5} = 1.$$

Giải phương trình : $x^2 + 5x = 2250$ hay $x^2 + 5x - 2250 = 0$;

$$\Delta = 25 + 9000 = 9025, \sqrt{\Delta} = 95 ;$$

$$x_1 = 45, x_2 = -50.$$

Vì $x > 0$ nên x_2 không thoả mãn điều kiện của ẩn.

Trả lời : Vận tốc của xe lửa thứ nhất là 45 km/h.

Vận tốc của xe lửa thứ hai là 50 km/h.

66. (h.12) Để xác định vị trí của M, ta chỉ cần tính độ dài đoạn AK.

Gọi độ dài đoạn AK là x (cm), $0 < x < 12$.

Vì $\triangle ABC \sim \triangle AMN$ nên :

$$\frac{MN}{BC} = \frac{AM}{AB} = \frac{AK}{AH} = \frac{x}{12}.$$

$$\text{Suy ra } MN = \frac{16x}{12} = \frac{4x}{3}.$$

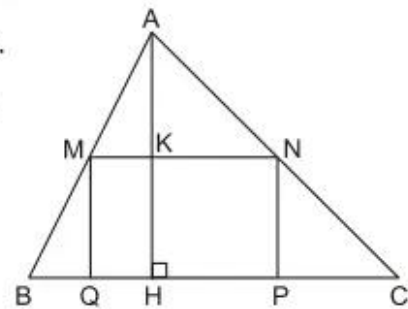
Mặt khác, $MQ = KH = 12 - x$, do đó diện tích của hình chữ nhật MNPQ là

$$(12 - x) \cdot \frac{4x}{3}.$$

Theo đầu bài ta có phương trình $(12 - x) \cdot \frac{4x}{3} = 36$ hay $x^2 - 12x + 27 = 0$.

Giải phương trình, ta được $x_1 = 9, x_2 = 3$.

Trả lời : Độ dài của AK bằng 3 cm hoặc 9 cm.

Hình 12